

Vanop de frontlijn

Bart Caron & Guy Redig

VANOP DE FRONTLIJN

REFLECTIES
OP HET
VLAAMSE CULTUURBELEID

Inhoud

Dank	7
Vooraf	9
Waarom?	12
De context	12
Focus op cultuur	13
Hoe?	15
Reflectie, als in een verre spiegel	15
Opbouw	16
Dit lezen kan uw humeur (een beetje) schade toebrengen. Een preventief antidotum	17
Maatschappelijke stromingen, ook stuwend voor het cultuurbeleid	20
Over beleid en politiek	20
De nuttigheid als eendimensionale eigenschap	23
De kuren van het Vlaamse besturen	26
Het Vlaamse cultuurbeleid: vraagstukken & spanningen	37
De hypothese van de veelbelovendheid?	37
Een kleine geschiedenis van het cultuurbeleid	38
Democratisering, over collectieve en individuele verantwoordelijkheid	45
De moeizame tocht naar superdiversiteit	58
Het lokale speelveld ligt open	64
De maatschappelijke rol van cultuur	72

De knip op de beurs? Over cultuur en geld	88
Driewerf hoera voor de markt	97
Kunsten en kunstenaars	III
Wat ons bekommert en kwelt...	119
Gekleurde neuzen tellen	119
Van cultuurpact naar intercultuur- en diversiteitspact	124
De impasse van vele beoordelingen	127
Meten is weten, of de dictatuur van slechte wetenschap	132
Over goede en slechte smaak, en over globalisering, Spotify, Netflix en iTunes	135
Het belang van kunst- en cultuureducatie	137
Het Nederlands, een bedreigde taal of een sokkel voor meertaligheid?	140
Leescultuur onder druk...	144
Een mediablindheid	147
#MeToo	151
Circuskunsten: hoera, ontdekt!	154
Vrijwilligers: te gemakkelijke waterdragers	158
Evenementen & populaire cultuur. De rattenvangers van Hamelen?	162
Internationalisering. Allegro ma non troppo	165
Van nu naar straks. Voorstellen	167
Ten geleide	167
Wat eigenlijk zou moeten, nieuwe bovenstromen alstublieft	170
Concrete handvatten voor een beter cultuurbeleid	175
Tot slot...	199
Noten	201
Trefwoordenregister	206

Dank

De voorbije maanden weefde het werken aan dit boek een rode draad door onze agenda's. Even overleggen in een lawaaierig Brussel-Centraal, mails die op totaal onbetamelijke momenten binnen piepten, wederzijds bepotelen van teksten, puzzelen met titels. Uitzonderlijk een rustig ijkpunt, waarbij we onstuimig over “de grote wereld en schone kunsten” discussieerden, met een onrustbarend gebrek aan ernst voor ons geschrijf. Toch regen de pagina's zich aan elkaar. Zo groeide een stuk dat zich bij aanvang aankondigde als amuse-gueule tot een enigszins copieus hoofdgerecht.

Niet echt gestoord door veel planmatigheid drongen zich snel enkele cruciale vragen op: wat, voor wie en hoe? Uitgever Karl Drabbe van Vrijdag ontfermde zich over ons. Hij zij geprezen voor zijn weldadig vertrouwen in twee onstuimig en wild om zich heen schrijvende exemplaren, nog niet echt amechtig, toch op de drempel van hun professionele rust.

In al dit gedoe behielden we gelukkig enige ratio. Drie paar kritische ogen kregen een eerste, nog brute versie voorgeschied. Met existentiële vragen naar de relevantie van deze teksten, als geheel en in zijn onderdelen. We vonden Danielle Dierckx (De Roma, Borgerhout), Patrick Allegaert (Museum Dr. Guislain, Gent) en Hugo De Vos (voormalig directeur FOV, nu De Federatie) bereid om zich uren onledig te houden met het ondergaan van onze schrijverijen. Daarom verdienen ze onze eeuwige dank. Deze toetsing louterde en gaf ons meer dan voldoende energie om de klus te klaren.

In het boek dat u nu wacht, leest u hopelijk onze toewijding en bekommernissen, overtuigingen en diepe affectie voor het cultuurbeleid. De bril focust niet altijd roze, soms gorgelen we ontevreden of overmant cynisme (eerder ironie?) onze observaties. Plichtbewust counteren we het zuur met een base – de inzichten vanuit de basis. Die vinden we op de frontlijn, in de ontmoeting van onze visie en overtuigingen met oprukkende bedreigingen. *De profundis*, hoewel we niet meteen loopgraven spitten. Wel ervaren we vandaag, wellicht nog duidelijker morgen, een tegenmacht van sterke krachten die onze visie op een *schoon* cultuurbeleid met gifgas te lijf gaat. Ons hart tegen hard, een lenteoffensief.

Daarmee hopen wij u met de volgende pagina's te vinden en te binden. We beogen ze als interessant, soms provocatief en ook wat plezant. Want cultuur is veel te ernstig om aan de lach voorbij te gaan.

Voorjaar 2019
Bart Caron
Guy Redig

Vooraf

Als we niet met grote nadruk blijven hameren op het cruciale belang van de geesteswetenschappen en de kunsten zullen die wegvallen omdat ze geen geld opleveren. Ze doen alleen maar iets wat veel kostbaarder is dan dat: ze maken de wereld tot een plek waar het leven de moeite waard is, ze brengen mensen voort die in staat zijn om andere mensen te beschouwen als volledige mensen, met eigen gedachten en gevoelens die respect en inlevingsvermogen verdienen, en landen die in staat zijn om angst en argwaan te overwinnen en te kiezen voor een welwillend en redelijk debat.

Niet voor de winst (2011) – Martha Nussbaum¹.
Vertaling Rogier van Kappel

Weldra een halve eeuw Vlaamse autonomie. De juiste leeuwenvlag (met rode tong en dito klauwen) wappert fier op vele plaatsen. Normaliter, hoewel zelden gecontroleerd, ook aan de gevels van talrijke gesubsidieerde cultuurgebouwen. Vaak eeuwenoud, soms modernistisch, oudmodisch of enigszins afgebladderd.

U proeft misschien enig cynisme, minstens ironie? Zeer zeker, echter niet alleen dat.

Er is onmiskkenbaar de welgemeende trots, want we leven in een cultureel lekkerbekkenland. Onze verenigingen, barstensvol vrijwilligers, wriemelen vrij en blij. Het lillende lokale leven. Sociaal-cultureel werk, amateurkunsten en cultureel erfgoed sauzen weldadig onze lokale gemeenschappen.

In veel geuren en kleuren. Professionele kunstenaars en hun verbanden, gezelschappen en collectieven, spelen *con brio* op internationale podia. Vlaamse musea blijken, ook naar internationale standaarden, schitterende schatkamers. Festivals fêteren alom, genieters drummen voor uiteenlopende podia, van headbangers tot proevers van polyfonie.

Dit alles vinden we binnen handbereik, niet eens (naar onze middenklasse standaarden) zo moeilijk betaalbaar en toegankelijk. Wij zijn daarvan overtuigde en zelfs zwelgende genieters. De Vlaamse overheid droeg en draagt daar zeker toe bij. Een proficiat aan de achtereenvolgende excellenties, de ambtenaren en het werkveld die allen veel krediet verdienen.

Maar. Een terugblik op bijna vijf decennia levert niet alleen handgeklap op. Sluipend manifesteren zich striemen. Ze storen het ogenschijnlijk strak gespierd cultuurbeleid. De ooit bevolgen doelen eroderen gestaag. Misschien klinken ze nu wat oubollig, zoals volksverheffing, voluntarisme, geloof in de balorigheid van de kunsten en de tegenkracht van cultuur. Of de brutale breuk met het lokaal cultuurbeleid dat zo belangrijk is voor de vele plaatselijke cultuurpraktijken. Opgeofferd in ruil voor bestuurskundige fabeltjes, meteen het einde van een unieke complementariteit en de amputatie van ruim tachtig miljoen uit het cultuurbudget.

De *vermarkting* of een overrompelend marktisme vormen hiervoor een gemeenschappelijke verklaring. Waar ooit de cultuur, met inbegrip van media en toerisme, stonden voor (soms bombastische) verhevenheid, werkt nu het scherpe mes van het profijt en de economische nuttigheid. Langzaam slijpen gewone kapitalistische (ook zo'n oudmodische referentie) principes de culturele en sociale pijlers weg. Het duurde een tijdje eer dit duidelijk werd. Nu is het onmiskenbaar. De dammen tussen *social profit* en *private profit* worden

deskundig doorbroken, de drempels naar een Angelsaksische filantropische aanpak vakkundig geslecht. Vaak verpakt in de meest stichtende principes, gevonden bij het bedrijfsleven en refererend aan schijnwinsten van geraffineerde maar enigszins perfide systemen, zoals tax shelters.

U proeft enige kwaadheid, geworteld in onze persoonlijke geschiedenissen. Middenklasse, een complex van vrijwilligerswerk, professioneel basiswerk, ambtenaar, het podium, de politiek en academische armslag. Wie van ons twee is Don Quichote, wie is Sancho Panza? We combineren ze graag, zoals Tijn Uilenspiegel en Lamme Goedzak of baas Gansendonck en z'n knecht Kobe.

Dit boek is het resultaat van een maandenlange hechte samenwerking en vertolkt de groei van een gedeelde visie. Soms beteugelde de ene de andere. Of andersom. Veelal knorden we gelukkig, omdat de eensgezindheid zinderde.

Vanop de Frontlijn betracht uitputtende behandeling noch wetenschappelijke dissectie. Wel een badinerende voettocht door de voorbije decennia, toevallig ook de periode waarin we zowel ons vrijwilligersleven als professionele leven ontwikkelden. Dat maakt ons erg betrokken. Gelukkig maar.

Voor wie, zo borrelt een terechte vraag meteen op?

We hopen op een breed publiek, van gelouterde "culturo's" tot aarzelende proevers; van gehaaide beleidszweppers tot bevolgen cultuurmakers en -smakers. Lezers die we uitnodigen om in onze verhalen te stappen, daarbij instemmend of geprikkeld te grommen. Zeker niet te verstommen.

Met ietwat pretentie willen we discussies voeden, zelfs initiëren. De kikkerpoelen enigszins opschrikken zint ons wel. Ze mogen ook rimpelen, brak water smaakt ons niet.

Waarom?

De pen is voor het denken wat de stok is voor het lopen; maar de lichtste gang is die zonder stok, en het volmaaktste denken voltrekt zich zonder pen. Pas als men oud begint te worden bedient men zich graag van de stok en graag van de pen.

Over de kunst van het schrijven (2009) –
Arthur Schopenhauer². Vertaling Hans Driessen

De context

De Vlaamse overheid is jong, een kind van ver na “den oorlog”. Hoewel enkele genetische lijnen veel verder gaan, ligt de conceptie ervan in de golden sixties. Een fabuleus stijgende welvaart, oorzaak en gevolg van een welvaartsstaat, spoorde met tal van maatschappelijke turbulenties. Het ouderschap kan niet zomaar eenduidig worden toegewezen. Zowel het zelfbewustzijn van de Nederlandstaligen (Vlaanderen of Vlaams klonken nog te zwart) als de kritische reflecties van de eerste naoorlogse generaties veroorzaakten tal van veranderingen. Eén intrige in dit schouwspel heeft te maken met een duidelijke keuze voor systematische ontwaarding van de Belgische natiestaat. Via Benelux en later achtereenvolgende Europese structuren stegen heel wat competenties naar een hoger niveau. Tegelijkertijd wriemelde het intern. De creatie van een Cultuurraad voor de Nederlandstalige cultuurgemeenschap in 1971 werd een eerste opstap die tot op heden

een proces van Vlaamse natievorming veroorzaakt. Langzaam ontstond een Vlaamse overheid, met een rechtstreeks verkozen wetgevende macht, een regering en steeds verder uitdijende bevoegdheden. Veel ingrijpender dan zowat alle andere Europese voorbeelden; deze jonge overheid dulde geen voorgedij. Een decreet staat gelijk aan een Belgische wet. Het principe van “*in foro interna, in foro externa*” gaf de Vlaamse overheid steeds meer totale bevoegdheden. Want de autonomie voor de overgedragen bevoegdheden kon zich zowel binnenlands als buitenlands ten volle manifesteren. Zonder bevoogding. Toch blijft dit aanhoudend proces van decentralisering bij elke nieuwe verkiezing de Belgische politieke agenda beheersen. Zeker omdat sommigen voor enkele bevoegdheden een nieuw centralisme prediken, terwijl anderen al een eigen Vlaamse grondwet aan de kerkdeur spijkerden.

Focus op cultuur

De eerste staatshervorming, in 1971, beperkte zich tot cultuur. Het werd ingevuld als verzamelbegrip voor tal van beleids-onderwerpen, mooi opgesomd in de bijzondere wet op de staatshervorming van 1980. Alle liefde en beleidscreativiteit richtten zich op deze materies. Het Cultuurpact (1972), een nationale wet en Vlaams decreet, verplichtte alle overheden om het cultuurbeleid fair en zonder favoritisme te organiseren. Het stelde weliswaar een aantal scherpe regels, maar de vrijheid/blijheid overheerste. Het discours klonk bevlogen, de volksverheffing kreeg een ereplaats. Daartoe zou men ook lokaal een netwerk van cultuurvoorzieningen zaaien.

We zijn nu bijna vijftig jaar later. De Vlaamse overheid heeft zich de voorbije decennia sterk gepositioneerd en gul-

zig alle bevoegdheden vertaald in eigen Vlaams beleid. Ooit klonk de slogan “wat we zelf doen, dat doen we beter”. Dat zelf doen is onbetwistbaar, alle omstandigheden leenden zich daartoe. Hoe dat “beter” interpreteren? Beter dan wie? Wellicht dan de Belgische staat het zou hebben gedaan. Om dat te kunnen bewijzen ontbreken zowat alle vergelijkingspunten. Dat de federale overheid geen voorbeeld is van degelijk beleid, daarvoor vinden we legio bewijzen: justitie, defensie, financiën, sociale zekerheid... Heel vaak verkeren ze in lamentabele toestanden.

Misschien moeten/kunnen we niet zozeer vergelijken met een afwezige federale praktijk. Laat ons dit beleid op z'n eigen merites beoordelen. Daarop ligt de focus van deze bijdrage, op het brede thema “cultuur”. Meteen willen we toch een aantal grenzen stellen, om niet te veel verloren te lopen. We bekijken cultuurbeleid als de expliciete inspanningen van de Vlaamse overheid, gericht op de kunsten (professioneel en amateur), het cultureel erfgoed, het sociaal-cultureel werk & amateurkunsten en de restanten van wat ooit “lokaal cultuurbeleid” werd genoemd, zijnde bibliotheken, cultuurcentra en alle lokale cultuurpraktijken. Natuurlijk staan deze beleidssegmenten nooit geïsoleerd. Zeker het jeugdwerk en de sport blijken meestal erg nabij. Vaak kunnen onze analyses er bijna naadloos op worden toegepast. Dat doen we eerder uitzonderlijk ook wel, zonder een systematiek te beogen. Deze sectoren zijn dermate belangrijk dat ze een aparte reflectie en toekomst oefening verdienen en nodig hebben. Sommige vaststellingen zullen we ongegeneerd benoemen als ook kenmerkend voor welzijn en onderwijs.

Hoe?

Reflectie, als in een verre spiegel

*Als heel de wereld vals is en u schandelijk bedriegt
kijk dan diep in uwe spiegel, uwe spiegel die nooit liegt*

De Spiegel – Willem Vermandere (1999)

Oorspronkelijk kozen we de werktitel *Als in een verre spiegel* voor deze publicatie. Dit is een letterlijke vertaling van *A distant mirror*, de Engelse titel van Barbara Tuchman's meesterwerk *De waanzinnige veertiende eeuw*. We refereerden aan een bewust reflectieve benadering van het verleden. Het geeft een mooie beschrijving van onze methode in deze bijdrage: we houden het Vlaamse cultuurbeleid een spiegel voor... maar wat we daarin zien is niet zozeer “de” dan wel “een” werkelijkheid. De tijd heeft de spiegel enigszins gepokt. Wellicht met wat condens van onze eigen betrokkenheid. Dat is onvermijdelijk, want we zijn met overtuiging subjectief, in de zin van betrokken, en zeker niet neutraal. We dragen een normatieve bril, niet zozeer bij- of verziend, wel met filters die waarden, principes en uitgangspunten accentueren. Deze benadering leidt naar een tegensprekelijk verhaal, waarbij reacties, replieken en discussie minstens even belangrijk zijn als de boodschappen op zich.

De waarden en normen die ons verhaal filteren zijn vaak rechtstreeks geplukt uit wat de achtereenvolgende Vlaamse regeringen zelf heel expliciet formuleerden. Toch drijft dit

boek niet op tekstexegese of gedetailleerde bronnenstudie. Temeer omdat een deel van deze gedachtegangen door ons (als “kabinetards”) ofwel al eerder werden gepubliceerd, becommentarieerd of, zeker in de fase 1999 – 2009, vaak gere-digeerd. In deze komen we soms onszelf tegen. Als in een spiegelpaleis.

Opbouw

Na enige verklarende intro's biedt dit boek u, beste lezer en cultuurmens, drie grote delen.

Een eerste deel draagt de titel “Maatschappelijke stromin-gen, ook stuwend voor het cultuurbeleid”. We vertrekken daarbij van een breedbeeld, waarin vooral observaties, vast-stellingen en gevolgtrekkingen fungeren als een maatschap-pelijke tendens. Het zijn bovenstromen in onze samenleving, veel breder dan het cultuurbeleid maar juist daarom ook richtinggevend.

Het tweede deel “Vlaams cultuurbeleid: vraagstukken en spanningen” zoomt in op thema's en aspecten die typisch zijn in de context van cultuurbeleid. Ze worden gelinkt aan de Vlaamse beleidsvoering en cultuurpraktijken. We analyseren en duiden ze, vaak als bedreigingen of als exponenten van bedenkelijke ontwikkelingen. We streven daarbij geen volle-digheid na, wel een ruime verkenning, als een scheervlucht over heel uiteenlopende facetten van het Vlaamse cultuur-beleid. Regelmatig maken we een reconstructie, beschrijven we de genese. Steeds beogen we reflecties en dus duidingen en waardeoordelen.

“Wat ons bekommert en kwelt” verzamelt als derde deel een plejade aan kritische observaties die we meer dan vol-doende relevant vonden om in deze reflectieoefening op te nemen.

Ten slotte, als een kwispelende *cauda*, ons besluit “Van nu naar straks”. Daarin vertalen we onze reflecties in een gebald aantal voorstellen die hopelijk inspirerend zijn voor de dis-cussies en invullingen van een toekomstig Vlaams cultuur-beleid. Soms zit het venijn in de staart, hoewel we ons heel hoopvol en constructief opstellen.

Met deze indeling en de uiteenlopende benaderingen maken we keuzes. We begrenzen enigszins kunstmatig de reflectieve oefening. Die is uiteraard momentaan, gevangen in de winter van 2018-2019, alle ijzel, vrieskou en snijdende winden inclusief.

Dit boek claimt geen objectiviteit, noch neutraliteit. Inte-gendeel, de werkelijkheid wordt soms met een pikante jus overgoten.

Trouwens, laat ons hopen dat objectiviteit of neutrali-teit nooit tot goede eigenschappen van cultuurbeschouwing mogen promoveren!

Dit lezen kan uw humeur (een beetje) schade toebrengen. Een preventief antidotum

‘Vanop de top van zo'n hoge berg’ zei hij bij zichzelf, ‘kan ik natuurlijk in één keer de hele planeet en alle mensen zien’. Maar hij zag niets anders dan scherpe rotspunten.

De Kleine Prins (2017) – Antoine de Saint-Exupéry³.
Vertaling Laetitia de Beaufort van Hamel

Nurkse grommers?

Willen we ons positioneren als een nieuwe versie van de bekende Muppet-mopperaars Statler en Waldorf? Klinkt onze commentaar als geneuzel uit de rode pluche, twee

oudere grommers die hun eigen tanende dynamiek vervangen door pessimistische en doemdenkende reutels? Zijn we een ietwat minder grijze doorslag van Van Cauwelaert en Zinzen? We hopen in elk geval dat niveau te behalen.

Toch schrikt deze reductie ons minder af dan verwacht. En we weten wel beter. Het is voor ons nog te vroeg om in testamentaire termen te vervallen. De barricades zijn nooit ver weg, ons hart klopt nog heftig voor en in tal van cultuurpraktijken. Onze vraagtekens hebben geen retorisch doel; ze hopen op antwoorden en reacties.

Ook al maken we kritische analyses, we kennen, weten en voelen ook de successen in en door het Vlaamse cultuurbeleid. Deze zijn zeker niet allemaal oorzakelijk verbonden aan wat de overheid ondernam. Toch mogen we naar een palmares verwijzen. De kwaliteit van vele kunstenaars en kunstmakers in en van hun gezelschappen, toonplekken en voorstellingen, het boeiende gewriemel van duizenden amateurkunstenaars en hun verenigingen, het plezier en educatief werk in dito sociaal-culturele verenigingen, de opbloei van erfgoedgemeenschappen met tal van focussen, de wijze waarop vele bibliotheken zich handhaven in een turbulente multimediatijd, de verankering van cultuurcentra als bakens van goede smaak en activering.

Het Vlaamse cultuurbeleid vond z'n wortels in een erg optimistische en offensieve benadering, met een heel brede focus. Gedurende vele jaren werd een zinvolle en wederzijds interessante relatie met de lokale besturen op- en spijtig genoeg, ook brutaal afgebouwd. Ook de vele en eerlijke inspanningen om de toegang tot diverse cultuurpraktijken gemakkelijker te maken verdienen respect. Vallen en opstaan, zeker niet het grote gejuich, maar wel hard pionieren. Ook daar heeft de Vlaamse overheid – bij momenten – zwaar geïnvesteerd. Evenzo venijnig teruggeschroefd.

De koppigheid waarmee vele vrijwilligers en beroepskrachten zich hierin smijten, hun enthousiasme, artistieke en sociaal-culturele vaardigheden: ze hielden stand. Soms dankzij. Soms ondanks de inspanningen van hun Vlaamse overheid. Daarom geven we bij voorbaat een hoop- en respectvol saluut aan deze werkers op het veld. Zonder hen gebeurt er niets; zij waarborgen de levendigheid, het bereik en de kwaliteit.

Overtuigde, zelfs gulzige genietters

We blijven overtuigde smakers van het succulente cultuur-aanbod in Vlaanderen. Ook al blazen we als een misthoorn over bedreigingen en – onzes inziens – ongewenste ontwikkelingen. We prijzen onszelf doodgelukkig bij het snoepen van al het moois dat ons te beurt valt. Een terugblik in ons beider agenda's levert een voortdurende reeks van culturele genoegens: tentoonstellingen, concerten, zelf musiceren (Bart als professioneel bassist, Guy als liefhebbend gitarist), lezen, voorstellingen allerlei. Van dorps- tot stadskern. Van buurt tot Brussel. Juist daarin putten we volop om deze bijdrage te *schrijven*, want laat ons deze rijkdom koesteren. Ze is niet vanzelfsprekend, vraagt verstand en hartelijkheid. Meer dan ooit.

Maatschappelijke stromingen, ook stuwend voor het cultuurbeleid

Plato vergelijkt in 'De Staatsman' de bedreven politicus met een wever, die volgens de regelen der kunst zijn vak uitoefent. De staatsman of politicus is immer een soort 'wever', die de talloze 'scheringen' van individuele levens en handelingen samenbindt tot één harmonieus patroon.

Beleid en politiek. Een inleiding tot de beleidswetenschap en beleidskunde (1992)
– H. van de Graaf en R. Hoppe⁴

Over beleid en politiek

Tijdens de voorgesprekken van deze publicatie dook telkens opnieuw eenzelfde spanning op. Weliswaar breder gesitueerd dan in de weidse wereld van cultuur en kunsten, hoewel daar exponentieel aanwezig. Zich herhalend, opvallend en in steeds sterkere mate ontvouwde zich een moeizame en vaak pijnlijke kortsluiting tussen twee nochtans zeer verwante en elkaar versterkende begrippen: beleid en politiek.

Meteen dreigde het gevaar om in een semantische speeltuin te belanden, waar steeds minder mensen hun plezier vinden. Hoe spijtig ook...

Toch woog deze vaststelling zwaarder dan een schimmen spel tussen begrippen. Het is opvallend dat door de jaren heen het begrip cultuurpolitiek wegdeemsterde en zichzelf verpopte tot “cultuurbeleid”. Dat heeft veel te maken met de pejoratieve wolk die de politiek overschaduwde, sterk appel-

lerend aan “lagere” driften zoals macht, strijd en nijd. Die oogsten in de etherische cumuli van cultuur zelden een hoge quotatie. Beleid daarentegen vermeit zich in een schoon aureool, verwijst naar wat de Romeinen als *prudentia* omschreven: een lofzang op de denkende mens die zijn handelen door de gewenste toekomst laat bepalen. Hier overweegt een anti-driften attitude, waarbij planning, ratio, meten & weten en zoveel meer mooie principes het dito weer maken.

Oorspronkelijk leek de verhouding tussen politiek en beleid vanzelfsprekend goed en zelfs noodzakelijk. Waar politiek betekent “de bezigheid met de publieke zaken” op basis van een mens- en maatschappijbeeld en daaropvolgend de verovering van de (liefst democratisch gelegitimeerde) macht, duidt “beleid” veeleer op de rustige, maar toch daadkrachtige methode om de macht om te zetten in maatregelen. Een perfect koppel toch?

De opvallende divergentie tussen de partners in dit droomkoppel belaaft op een meer dan ernstige wijze de kwaliteit van wat zich in Vlaanderen ontwikkelt. Waar ging het mis? Hoe ontstond eerst deze vervreemding, nu verworpen tot een duidelijke antagonie? We mogen ons beiden als bevoorrechte getuigen in deze spanning situeren. Afkomstig uit het werkveld, gemazeld in lokale en Vlaamse overheden en zeker gepokt in een politieke omgeving.

In een poging tot eerlijke dissectie leggen we beide betrokkenen even op de snijplank.

Het is moeilijk om argumenten tegen de term beleid te vinden. Het begrip bulkt van de goede eigenschappen en sluit aan bij de modernisering die wij in het *vrije westen* al enkele eeuwen koesteren. De Verlichting, verheerlijking van het empirische denken, transformeerde ons handelen naar prioritair doelmatig en doeltreffend. Dit kan maar door syste-